קריאה דיאלוגית

מהי קריאה דיאלוגית?

קריאה דיאלוגית היא פעילות שבה מבוגרים קוראים ספרים עם הילדים ולא בפני הילדים. הקריאה מלווה בהזמנה של הילדים להגיב לסיפור בדרכים שונות ולמטרות שונות. השיחות שמנהלים הילדים בתגובה לסיפור מתרחשות הלוך ושוב במהלך הקריאה, בקריאה חוזרת ובקריאה מעמיקה. ההזמנה לדיאלוג מתרחשת על הרצף שבין ליקוט רכיבי העלילה ובנייתה לבין עוררות של צפייה וניבוי.

המבוגר ממלא תפקיד של **סוכן שיח**. הוא מדגים לילדים קריאה שהיא איננה רציפה אלא מלווה בשאלות שמתעוררות אצלו בעקבות הקריאה. הוא מציף שאלות אלה ומעודד שיח אורייני מורחב אודות הרעיונות הסיפוריים, הדמויות וקורותיהן; שיח שנוגע לעולמות של ידע, רגש ומחשבה. דרך הסיפור הילד לומד להתבונן על העולם ורוכש כלים להבין אותו. הוא מכיר קונפליקטים בין אישיים ותוך אישיים, דרכים להתמודדויות ולומד דרכים לפתרון בעיות. דרך הסיפור הוא לומד להכיר את עצמו ואת הזולת, חווה אמפתיה וחשיבה ביקורתית. הספר הוא מצע נפלא להרחבה של עולמות של ידע, ללמידה שפתית, אוריינית, רגשית וחברתית.

קריאה דיאלוגית מבוססת על קריאה קולית המלווה בשיח אורייני. ההקראה על פי רוב איננה רציפה ומלווה בעצירות שמטרתן לעורר את תגובת הילד, להעצים את החוויה הרגשית, להעמיק את ההבנה, את העניין, הצפייה ואת ההקשבה הפעילה.

העצירות המתודיות יתוכננו בהתאם להזדמנויות שבסיפור ולמטרה אותה רוצים לקדם.

חשוב! לא להרבות בעצירות מתודיות, ולא לשהות בהן לזמן ממושך כדי לא לפגום בחוויה הרגשית ובהנאה מהאזנה לסיפור מוקרא. העמקה תעשה בשלב הקריאה החוזרת.

שיחזור

עצירה אחרי יחידת תוכן והזמנה לשחזור של הרעיונות הסיפוריים, זאת במטרה לשמור על קוהרנטיות והבנה.

ניטור הבנה והשלמת פערים

עצירה מעת לעת לצורך הבנת הסיפור ; הבנת מסרים משתמעים, השלמת פערים, תפיסת העולם המנטלי של הדמויות.

ניבוי

עצירה בנקודות המעוררות ציפייה ומתח. למשל: לפני מפנה בסיפור או לפני התרה של קונפליקט.

קולן ל' (2022). קריאה דיאלוגית של ספר כמרחב פסיכו־פדגוגי לקידום שפה אוריינות, הפיקוח על הוראת העברית בקדם־יסודי וביסודי, המזכירות הפדגוגית – אגף שפות.

מהי קריאה דיאלוגית?

קריאה דיאלוגית

היכרות ראשונית ומעמיקה של צוות הגן עם הספר תאפשר עיבוד והתאמה של הסיפור לאוכלוסיית הגן ולמסגרות הלמידה, ולתכנון מטרות העצירה.

על כן, **לפני שניגשים להקראה יש לקרוא את הספר, להכירו היטב ולבחון:**

- ✓ מהם המסרים הגלויים והסמויים בסיפור?
- ✓ האם ישנן מילים מופשטות או ביטויים לא שגרתיים אותם נוכל להכיר לילדים? נבחר עד ארבע מילים לפרוש קצר בהקראה הראשונה, ולהעמקה בקריאות החוזרות.
- ✓ אילו סוגי ידע ומיומנויות ניתן לטפח באמצעותו? 'ידע מתחומי הליבה', 'ידע בין תחומי', ידע תהליכי', ידע עולם'.
- ✓ אילו ערכים גלומים בו?
- ✓ למי מתאים הסיפור ולאיזו מסגרת, האם לכלל הילדים, במליאה, בקבוצה קטנה, מתי, ואיך תתנהל הפעילות סביב הספר.
- ✓ באילו מקומות בסיפור נוכל לעצור לשאול שאלות, להרחיב את השיח האורייני, לתווך את המסרים, לטפח מיומנויות רגשיות-חברתיות, לצמצם את הפערים ולקדם את הבנה.

בהתבסס על עבודת דוקטורט:
קולן, ל (2022). קריאה דיאלוגית של ספר כמרחב פסיכו־פדגוגי לקידום שפה אוריינות

القراءة التّحاوُريَّة

ما هي القراءة التّحاوُريَّة؟

القراءة التّحاوُريَّة هي نشاطٌ يقرأ خلالهُ الكبارُ الكُتُبَ مع الأطفال وليس على الأطفال. تُصاحب القراءة دعوة للأطفال للتّعليق على القصَّة بطُرُق متنوِّعة، ولأهداف مختلفة. تدورُ الأحاديث التي يُجريها الأطفال بالتَّعليق على القصَّة مرارًا وتكرارًا أثناء القراءة، مع القراءة الثّانية، وخلال القراءة المُتعمِّقة. تجري الدَّعوة إلى الحوار في سياق تجميع عناصر الحبكة وبنائها، وخلال إثارة التفكير والتنبؤ. يلعبُ البالغ دور وسيط الحوار. إنّهُ يُقدِّمُ للأطفال نموذجًا للقراءة غير المتوالية، بل مصحوبة بأسئلة تتبادرُ إلى ذهنه عقب القراءة. إنه يُثيرُ هذه الأسئلة، وَيُشجِّعُ حوار التّنوُّر القرائي المُوسَّع حول الأفكار القصصيَّة، الشَّخصيات وسِيَرها، حوار يتعلَّقُ بعوالم المعرفة، والعواطف، والتَّفكير.

يتعلَّمُ الطِّفلُ من خلال القصَّة التّأمُّل في العالم، ويكتسبُ أدواتٍ لفهمه. يتعرَّفُ على الصِّراعات بين الأشخاص، وداخل النُفوس، وطُرُق التّعامُل معها، ووسائل حلّ المُشكلات. يتعرَّفُ من خلال القصَّة على نفسه، وعلى الآخرين، ويُجرّبُ التّعاطُف والتّفكير النّاقد. الكتابُ هو الكتاب هو وسيلة رائعة لتوسيع عوالم المعرفة، والتَّعلُّم اللغويّ، والتّنوُّر القرائي، والعاطفي، والاجتماعي.

تستندُ القراءة التّحاوُريَّة إلى القراءة الجهريَّة المصحوبة بحوار تَنوُّري. لا تكون القراءة غالبًا مُتواصلة، ويتخلّلُها توقُّف يهدف إلى تحفيز ردّ الفعل لدى الأطفال، وتكثيف التّجربة العاطفيَّة، وتعميق الفهم، والاهتمام، والتوقُّعات، والإصغاء الفعَّال.

تُخطَّطُ محطّات التّوقُّف حسب الفُرص السّانحة في القصَّة، ومن أجل الهدف الذي نسعى إلى تحقيقه.

من المهمّ! الامتناع عن التَّوقُّف التّعليمي كثيرًا، أو قضاء وقتٍ طويل في ذلك للحيلولة دون إفساد التّجربة العاطفيَّة، والمتعة في الإصغاء إلى القصَّة المحكيَّة. يجري التّعمُّق في مرحلة القراءة الثّانية.

استرجاع

توقُّف بعد مقطع من المُحتوى، ودعوة الأطفال لإعادة صياغة أفكار القصَّة بهدف الحفاظ على التّماسُك النصّي والفهم.

مراقبة الفهم وتكملة الفجوات

التوقُّف من فترة إلى أخرى لفهم القصة؛ وفهم المعاني المُضْمَرة، واستكمال الفجوات، وفهم عقليّات الشخصيات.

التَّنَبُّؤ

التوقف عند النقاط التي تثير التَّرقُّب والتَّوتُّر. على سبيل المثال: قبل نقطة التّحوُّل في القصة، أو قبل حلّ الصِّراع.

كولن، ل. (2022). قراءة حواريّة للكتاب باعتباره حيّزًا تربويًّا نفسيًّا لتطوير الوعي القرائي. التّفتيش على تدريس العبريَّة في مرحلة الطّفولة المُبكّرة، السّكرتاريا التّربويَّة، قسم اللّغات.

מהי קריאה דיאלוגית?
ما هي القراءة التّحاوُرية؟

القراءة التّحاوُريّة؟

إنَّ التّعرُّف الأوَّلي والعميق لطاقم الرّوضة مع الكتاب سوف يُتيح له التّصرُّف بالقصَّة، وملاءمتها لاحتياجات أطفال الرَّوضة والأطُر التّعليميّة، وتخطيط أهداف الوقفة.

ولذلك ينبغي قراءة القصَّة، والإلمام بها جيّدًا، وفحص ما يلي قبل الشُّروع بقراءتها للأطفال:

- ✓ ما هي المعاني الواضحة والمُضمَرَة في القصَّة؟
- ✓ هل هناك كلمات مُجرَّدة، أو تعابير غير مألوفة يُمكننا تعريف الأطفال عليها؟ نختار أربع (4) كلمات لشرحها باختصار خلال القراءة الأولى، والتّعمُّق فيها خلال القراءات التّالية.
- ✓ ما هي أنواع المعلومات والمهارات التي يُمكننا تطويرها بواسطة هذه القصَّة؟ «معلومات من مواضيع النّواة»، «معلومات من مواضيع مُتداخِلَة»، «معلومات إجرائيّة»، «معلومات عامّة».
- ✓ ما هي القِيَم الموجودة في القصَّة؟
- ✓ لمن تُلائم هذه القصَّة، ولأيّ إطار: هل هي مناسبة لجميع الأطفال؟ هل هي مناسبة للإلقاء أمام الرّوضة بأكملها، أم بمجموعاتٍ صغيرة؟ متى وكيف تُجرى الفَعاليّات حول القصَّة؟
- ✓ في أيّ مواضع من القصَّة يُمكِنُنا التّوقُّف وطرح الأسئلة؟ أو التّوسُّع في حوار التّنوُّر اللُّغويّ، أو التّوسُّط وتوضيح المغازي من القصَّة، أو تنمية المهارات العاطفيّة-الاجتماعيَّة، أو تقليص الفجوات، وتطوير الفهم؟

بالاستناد إلى أُطروحة الدّكتوراة:
كولن، ل. (2022). قراءة حواريّة للكتاب باعتباره حيّزًا تربويًا نفسيًّا لتطوير الوعي القرائي.